

10303105 เคมีพื้นฐาน ปีการศึกษา 2-2564

สมบัติของธาตุเรพรีเซนเททีฟและทรานสิชัน

- ตารางธาตุปัจจุบัน และแนวโน้มสมบัติต่างๆ ตามตารางธาตุ
- ธาตุเรพรีเซนเททีฟ
- ธาตุทรานสิชัน
- สารประกอบโคออร์ดิเนชัน

ผศ.ดร. เพชรลดา กันทาดี
สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

<http://www.chemistry.mju.ac.th>

ตารางธาตุปัจจุบัน

- ปัจจุบันพบว่าสมบัติต่างๆ ทางกายภาพและทางเคมีของธาตุ จะสัมพันธ์กับ การจัดเรียงอิเล็กตรอน ในอะตอมของธาตุนั้น และช่วยในการทำนายสมบัติของธาตุได้เป็นอย่างดี

Periodic Law กล่าวว่า “เมื่อนำธาตุมาเรียงลำดับเป็นหมวดหมู่จากเลขอะตอมน้อยไปหามาก สมบัติทางกายภาพและเคมีจะแปรผันไปและคล้ายคลึงกันเป็นช่วงๆ

- ลักษณะของตารางธาตุปัจจุบัน

- การจัดเรียงตามแนวนอน เรียกว่า คาบ (Period) มีจำนวน 7 คาบในตารางธาตุหลัก และ 2 คาบที่แยกออกมาคือ อนุกรมแลนทาไนด์ (Lanthanides) และ อนุกรมแอกทิไนด์ (Actinides)
- การจัดเรียงตามแนวตั้ง เรียกว่า หมู่ (Group) มีจำนวน 16 หมู่ ประกอบด้วย หมู่ A จำนวน 8 หมู่ คือ หมู่ IA – VIIIA (หมู่ VIIIA บางครั้งเรียกว่า หมู่ O) หมู่ B จำนวน 8 หมู่ คือ หมู่ IIIB – IIB (หมู่ VIIIB ประกอบด้วย 3 แนวตั้งที่ติดกัน)

ตารางธาตุปัจจุบัน

โลหะอัลคาไล

ก๊าซเฉื่อย

หมู่

1A

โลหะอัลคาไลน์เอิร์ท

2A

ฮาโลเจน

8A

คาบ 1

2

3

4

5

6

7

ธาตุทรานสิชั่น

1 H hydrogen 1.008 [1.0078, 1.0082]	2 He helium 4.0026											3 B boron 10.81 [10.806, 10.821]	4 C carbon 12.011 [12.009, 12.012]	5 N nitrogen 14.007 [14.006, 14.008]	6 O oxygen 15.999 [15.999, 16.000]	7 F fluorine 18.998	8 Ne neon 20.180
3 Li lithium 6.94 [6.938, 6.997]	4 Be beryllium 9.0122											13 Al aluminium 26.982	14 Si silicon 28.085 [28.084, 28.086]	15 P phosphorus 30.974	16 S sulfur 32.06 [32.059, 32.076]	17 Cl chlorine 35.45 [35.446, 35.457]	18 Ar argon 39.948
11 Na sodium 22.990	12 Mg magnesium 24.305 [24.304, 24.307]	3B	4B	5B	6B	7B	8	9	10	11	12	31 Ga gallium 69.723	32 Ge germanium 72.630(8)	33 As arsenic 74.922	34 Se selenium 78.971(8)	35 Br bromine 79.904 [79.901, 79.907]	36 Kr krypton 83.798(2)
19 K potassium 39.098	20 Ca calcium 40.078(4)	21 Sc scandium 44.956	22 Ti titanium 47.867	23 V vanadium 50.942	24 Cr chromium 51.996	25 Mn manganese 54.938	26 Fe iron 55.845(2)	27 Co cobalt 58.933	28 Ni nickel 58.693	29 Cu copper 63.546(3)	30 Zn zinc 65.38(2)	49 In indium 114.82	50 Sn tin 118.71	51 Sb antimony 121.76	52 Te tellurium 127.60(3)	53 I iodine 126.90	54 Xe xenon 131.29
37 Rb rubidium 85.468	38 Sr strontium 87.62	39 Y yttrium 88.906	40 Zr zirconium 91.224(2)	41 Nb niobium 92.906	42 Mo molybdenum 95.95	43 Tc technetium	44 Ru ruthenium 101.07(2)	45 Rh rhodium 102.91	46 Pd palladium 106.42	47 Ag silver 107.87	48 Cd cadmium 112.41	81 Tl thallium 204.38 [204.38, 204.39]	82 Pb lead 207.2	83 Bi bismuth 208.98	84 Po polonium	85 At astatine	86 Rn radon
55 Cs caesium 132.91	56 Ba barium 137.33	57-71 lanthanoids	72 Hf hafnium 178.49(2)	73 Ta tantalum 180.95	74 W tungsten 183.84	75 Re rhenium 186.21	76 Os osmium 190.23(3)	77 Ir iridium 192.22	78 Pt platinum 195.08	79 Au gold 196.97	80 Hg mercury 200.59	113 Nh nihonium	114 Fl flerovium	115 Mc moscovium	116 Lv livermorium	117 Ts tennessine	118 Og oganeson
87 Fr francium	88 Ra radium	89-103 actinoids	104 Rf rutherfordium	105 Db dubnium	106 Sg seaborgium	107 Bh bohrium	108 Hs hassium	109 Mt meitnerium	110 Ds darmstadtium	111 Rg roentgenium	112 Cn copernicium						

แลนทาไนด์

แอกทิไนด์

57 La lanthanum 138.91	58 Ce cerium 140.12	59 Pr praseodymium 140.91	60 Nd neodymium 144.24	61 Pm promethium	62 Sm samarium 150.36(2)	63 Eu europium 151.96	64 Gd gadolinium 157.25(3)	65 Tb terbium 158.93	66 Dy dysprosium 162.50	67 Ho holmium 164.93	68 Er erbium 167.26	69 Tm thulium 168.93	70 Yb ytterbium 173.05	71 Lu lutetium 174.97
89 Ac actinium	90 Th thorium 232.04	91 Pa protactinium 231.04	92 U uranium 238.03	93 Np neptunium	94 Pu plutonium	95 Am americium	96 Cm curium	97 Bk berkelium	98 Cf californium	99 Es einsteinium	100 Fm fermium	101 Md mendelevium	102 No nobelium	103 Lr lawrencium

*ธาตุที่พบใหม่ล่าสุด

เลขอะตอม 113 = Nihonium (Nh) เลขอะตอม 115 = Moscovium (Mc)

เลขอะตอม 117 = Tennessine (Ts) เลขอะตอม 118 = Oganesson (Og)

ตารางธาตุปัจจุบัน

• การจัดเรียงธาตุตามคาบ (Period)

เลขคาบ ตรงกับ เลขควอนตัมหลัก (n) บอกถึง จำนวนชั้นของอิเล็กตรอนที่บรรจุ

- คาบที่ 1 มีจำนวน 2 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ H และ He (มีการบรรจุอิเล็กตรอนในชั้นที่ 1)
- คาบที่ 2 จำนวน 8 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ Li ---> Ne (มีการบรรจุอิเล็กตรอนจนถึงชั้นที่ 2)
- คาบที่ 3 จำนวน 8 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ Na ---> Ar (มีการบรรจุอิเล็กตรอนจนถึงชั้นที่ 3)
- คาบที่ 4 จำนวน 18 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ K ---> Kr (มีการบรรจุอิเล็กตรอนจนถึงชั้นที่ 4)
- คาบที่ 5 จำนวน 18 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ Rb ---> Xe (มีการบรรจุอิเล็กตรอนจนถึงชั้นที่ 5)
- คาบที่ 6 จำนวน 32 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ Cs ---> Rn (มีการบรรจุอิเล็กตรอนจนถึงชั้นที่ 6)

โดยธาตุที่ 57 – 71 (La – Lu) ถูกแยกออกมาเป็นอนุกรม **Lanthanides**

- คาบที่ 7 จำนวน 32 ธาตุ ได้แก่ ธาตุ Cs ---> Rn (มีการบรรจุอิเล็กตรอนจนถึงชั้นที่ 7)

โดยธาตุที่ 89 – 103 (Ac – Lr) ถูกแยกออกมาเป็นอนุกรม **Actinides**

ตารางธาตุปัจจุบัน

• การจัดเรียงธาตุตามหมู่ (Group)

ธาตุในหมู่เดียวกัน จะมี จำนวนอิเล็กตรอนในชั้นนอก (valence electron) เท่ากัน จึงมีสมบัติทางเคมีคล้ายกัน

- ธาตุหมู่ A มีจำนวน valence e⁻ เท่ากับเลขหมู่ เช่น ธาตุในหมู่ IA และ IIA จะมีจำนวนอิเล็กตรอนในชั้นนอกเท่ากับ 1 และ 2 ตามลำดับ

- หมู่ IA เรียกว่า โลหะอัลคาไล (Alkali Metals) มีการจัดเรียง valence e⁻ เป็น **ns¹**

- หมู่ IIA เรียกว่า โลหะอัลคาไลน์เอิร์ท (Alkaline earth Metals)

มีการจัดเรียง valence e⁻ เป็น **ns²**

*** ดังนั้น จึงจัดหมู่ IA และ IIA เป็น ธาตุกลุ่ม s (s-block elements) ***

ตารางธาตุปัจจุบัน

- หมู่ IIIA มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 np^1$ (จำนวน valence $e^- = 3 e^-$)
เช่น B = $1s^2 2s^2 2p^1$ Al = $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^1$
- หมู่ IVA มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 np^2$ (จำนวน valence $e^- = 4 e^-$)
เช่น C = $1s^2 2s^2 2p^2$ Si = $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^2$
- หมู่ VA มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 np^3$ (จำนวน valence $e^- = 5 e^-$)
เช่น N = $1s^2 2s^2 2p^3$ P = $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^3$
- หมู่ VIA มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 np^4$ (จำนวน valence $e^- = 6 e^-$)
เช่น O = $1s^2 2s^2 2p^4$ S = $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^4$
- หมู่ VIIA เรียกว่า ฮาโลเจน (Halogens) มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 np^5$
(จำนวน valence $e^- = 7 e^-$) เช่น F = $1s^2 2s^2 2p^5$ Cl = $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$
- หมู่ VIIIA หรือ หมู่ 0 เรียกว่า ก๊าซเฉื่อย (Inert Gas) ก๊าซมีตระกูล (Noble Gas) หรือ ก๊าซหายาก (Rare Gas) มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 np^6$ (จำนวน valence $e^- = 8 e^-$)
เช่น Ne = $1s^2 2s^2 2p^6$ Ar = $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$

↓
เสถียรและเฉื่อย

↓
ต่อปฏิกิริยา

*** ดังนั้น จึงจัดหมู่ IIIA - VIIIA เป็น ธาตุกลุ่ม p (p-block elements) ***

ตารางธาตุปัจจุบัน

■ ธาตุหมู่ B ได้แก่

- หมู่ IIIB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 (n-1)d^1$ เช่น Sc = [Ar] $4s^2 3d^1$
- หมู่ IVB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 (n-1)d^2$ เช่น Ti = [Ar] $4s^2 3d^2$
- หมู่ VB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 (n-1)d^3$ เช่น V = [Ar] $4s^2 3d^3$
- หมู่ VIB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^1 (n-1)d^5$ เช่น Cr = [Ar] $4s^1 3d^5$ **half-filled**
- หมู่ VIIB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 (n-1)d^5$ เช่น Mn = [Ar] $4s^2 3d^5$
- หมู่ VIIIB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 (n-1)d^6$ เช่น Fe = [Ar] $4s^2 3d^6$
 $ns^2 (n-1)d^7$ เช่น Co = [Ar] $4s^2 3d^7$
 $ns^2 (n-1)d^8$ เช่น Ni = [Ar] $4s^2 3d^8$
- หมู่ IB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^1 (n-1)d^{10}$ เช่น Cu = [Ar] $4s^1 3d^{10}$ **full-filled**
- หมู่ IIB มีการจัดเรียง valence e^- เป็น $ns^2 (n-1)d^{10}$ เช่น Zn = [Ar] $4s^2 3d^{10}$

*** ธาตุหมู่ B จัดเป็น ธาตุกลุ่ม d (d-block elements) ***

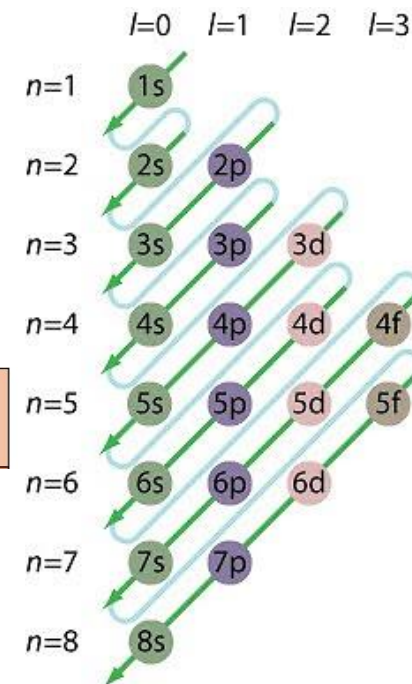
ตารางธาตุปัจจุบัน

• กลุ่มธาตุแลนทาไนด์ (Lanthanides)

- เป็นธาตุในแนวนอน (ตามคาบ) มีการบรรจุอิเล็กตรอนไปจนถึง **4f-orbital**

จึงมีสมบัติต่างๆ คล้ายคลึงกันเฉพาะกลุ่ม และแตกต่างจากตารางธาตุหลัก

57 La lanthanum	58 Ce cerium	59 Pr praseodymium	60 Nd neodymium	61 Pm promethium	62 Sm samarium	63 Eu europium	64 Gd gadolinium	65 Tb terbium	66 Dy dysprosium	67 Ho holmium	68 Er erbiun	69 Tm thulium	70 Yb ytterbium	71 Lu lutetium
138.91	140.12	140.91	144.24		150.36(2)	151.96	157.25(3)	158.93	162.50	164.93	167.26	168.93	173.05	174.97

• กลุ่มธาตุแอกทิไนด์ (Actinides)

- เป็นธาตุในแนวนอน (ตามคาบ) มีการบรรจุอิเล็กตรอนไปจนถึง **5f-orbital**

มีสมบัติต่างๆ คล้ายคลึงกันเฉพาะกลุ่ม และแตกต่างจากตารางธาตุหลักเช่นเดียวกัน

89 Ac actinium	90 Th thorium	91 Pa protactinium	92 U uranium	93 Np neptunium	94 Pu plutonium	95 Am americium	96 Cm curium	97 Bk berkelium	98 Cf californium	99 Es einsteinium	100 Fm fermium	101 Md mendelevium	102 No nobelium	103 Lr lawrencium
	232.04	231.04	238.03											

ตารางธาตุปัจจุบัน

1 1A												Zinc Cadmium Mercury							18 8A
1 H	2 2A											Lanthanides		13 3A	14 4A	15 5A	16 6A	17 7A	2 He
3 Li	4 Be											Actinides		5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
11 Na	12 Mg	3 3B	4 4B	5 5B	6 6B	7 7B	8	9	10	11 1B	12 2B	13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar		
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr		
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe		
55 Cs	56 Ba	57 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn		
87 Fr	88 Ra	89 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112	113	114	115	116	(117)	118		
			58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu			
			90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr			

ตารางธาตุปัจจุบัน

- ❑ ธาตุเรพรีเซนเททีฟ หรือ ธาตุหมู่หลัก (Main group or Representative)
ธาตุหมู่ 1A–7A ซึ่งชั้นย่อย s และ p ของเลขควอนตัมหลักสูงสุดมีอิเล็กตรอนบรรจุไม่เต็ม
- ❑ ธาตุทรานสิชัน (Transition)
ธาตุหมู่ 1B และ 3B–8B ซึ่งชั้นย่อย d มีอิเล็กตรอนบรรจุไม่เต็ม
- ❑ แก๊สเฉื่อย (Inert gas or Noble gas)
ธาตุหมู่ 8A ซึ่งชั้นย่อย p มีอิเล็กตรอนบรรจุเต็ม ยกเว้น He ที่มีการจัดเรียงเป็น $1s^2$
- ❑ ธาตุที่ไม่ใช่ทั้งเรพรีเซนเททีฟและธาตุทรานสิชัน
ธาตุหมู่ 2B คือ Zn, Cd และ Hg
- ❑ ธาตุทรานสิชันชั้นใน (Inner transition)
ชั้นย่อย f มีอิเล็กตรอนบรรจุไม่เต็ม ได้แก่
  - แลนทาไนด์ (Lanthanide) หรือ ธาตุแร่หายาก (rare earth)
  - แอกทิไนด์ (Actinide) หรือ ธาตุแร่หายากหนัก (heavy rare earth)

ตารางธาตุปัจจุบัน

การจำแนกกลุ่มธาตุ: โลหะ กึ่งโลหะ และอโลหะ

1 1A	2 2A											13 3A	14 4A	15 5A	16 6A	17 7A	18 8A
1 H	2 He											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
3 Li	4 Be											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
11 Na	12 Mg	3 3B	4 4B	5 5B	6 6B	7 7B	8 8B	9 8B	10 8B	11 1B	12 2B	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
55 Cs	56 Ba	57 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	113	114	115	116	(117)	118
87 Fr	88 Ra	89 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112						

Metals	58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu
Metalloids	90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr
Nonmetals														

*ธาตุที่เป็นโลหะและอโลหะถูกแยกออกจากกันด้วยเส้นขั้นบันได โดยทางซ้ายของเส้นขั้นบันไดเป็นโลหะ ทางขวาของเส้นขั้นบันไดเป็นอโลหะ ส่วนธาตุที่อยู่ชิดเส้นขั้นบันไดจะมีสมบัติก้ำกึ่งระหว่างโลหะกับอโลหะ เรียกธาตุพวกนี้ว่า ธาตุกึ่งโลหะ (Metalloid)

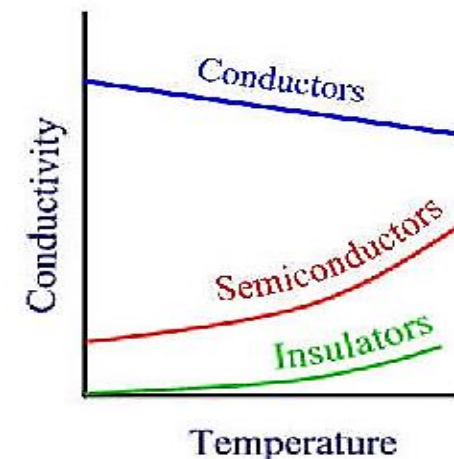
ตารางธาตุปัจจุบัน

สมบัติของโลหะ	สมบัติของอโลหะ
1. เป็นของแข็งที่อุณหภูมิห้อง ยกเว้นปรอทเป็นของเหลว	1. มีได้ทั้ง 3 สถานะ คือ ของแข็ง เช่น กำมะถัน; ของเหลว เช่น โบรมีน; แก๊ส เช่น ออกซิเจน คลอรีน ไนโตรเจน
2. มันวาว	2. ไม่เป็นมันวาว
3. นำไฟฟ้าและความร้อนได้ดีที่อุณหภูมิปกติ แต่ที่อุณหภูมิสูงจะนำไฟฟ้าได้น้อยลง	3. ไม่นำไฟฟ้าและไม่นำความร้อน เว้นแกรไฟต์
4. เคาะจะมีเสียงดังกังวาน	4. เคาะจะไม่มีเสียงกังวาน
5. แข็งและเหนียว สามารถทำให้เป็นแผ่นและเป็นเส้นได้	5. ส่วนมากเปราะ ไม่สามารถตีเป็นแผ่นหรือเส้นได้
6. มีจุดหลอมเหลวและจุดเดือดสูง	6. ส่วนมากมีจุดหลอมเหลวและจุดเดือดต่ำ ยกเว้น คาร์บอน ซิลิกอน และกำมะถัน
7. มีความหนาแน่นสูง	7. มีความหนาแน่นต่ำ

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

สมบัติการนำไฟฟ้าและความร้อน

- การนำไฟฟ้าและความร้อน จะเพิ่มขึ้นตามความเป็นโลหะของธาตุ โดยที่
ตามคาบ ความเป็นโลหะลดลงจากซ้ายไปขวา: โลหะ -----> กึ่งโลหะ -----> อโลหะ
ตามหมู่ ความเป็นโลหะจะเพิ่มขึ้นจากบนลงล่าง ตามเลขอะตอมที่เพิ่มขึ้น
- สำหรับธาตุกึ่งโลหะ (ธาตุในแนวเส้นขั้นบันไดที่แบ่งระหว่างกลุ่มธาตุโลหะและอโลหะ) ได้แก่ ธาตุ B, Si, Ge, As, Sb, Te (บางครั้งรวม Po และ At ไว้ด้วย) จะนำไฟฟ้าและนำความร้อนได้เล็กน้อย
- โลหะ เป็นตัวนำที่ดี แต่การนำไฟฟ้าลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น
 อโลหะ เป็นฉนวน มีความต้านทานสูงมาก
 กึ่งโลหะ นำไฟฟ้าได้ แต่จะนำได้ดีเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

ขนาดอะตอม

ปัจจัยที่มีผลต่อขนาดอะตอม

- จำนวนชั้นของอิเล็กตรอน (n)
- แรงดึงดูดระหว่างนิวเคลียสกับอิเล็กตรอน

ตามคาบ

- ขนาดจะลดลงจากซ้ายไปขวา

เช่น $\text{Li} > \text{Be} > \text{B} > \text{C} > \text{N} > \text{O} > \text{F}$

ยกเว้น แก๊สเฉื่อยจะมีขนาดใหญ่กว่า เนื่องจากแรงแวนเดอร์วาลส์ (Van der waals) ***

ตามหมู่

- ขนาดจะเพิ่มขึ้นจากบนลงล่าง

ตามเลขอะตอมที่เพิ่มขึ้น

เช่น $\text{Li} < \text{Na} < \text{K} < \text{Rb} < \text{Cs}$

(ธาตุที่อยู่ด้านล่างมี n มาก)

เล็ก

1A	2A	3A	4A	5A	6A	7A	8A
H 37							He 32
Li 152	Be 113	B 88	C 77	N 70	O 66	F 64	Ne 69
Na 186	Mg 160	Al 143	Si 117	P 110	S 104	Cl 99	Ar 97
K 227	Ca 197	Ga 122	Ge 122	As 121	Se 117	Br 114	Kr 110
Rb 247	Sr 215	In 163	Sn 140	Sb 141	Te 143	I 133	Xe 130
Cs 265	Ba 217	Tl 170	Pb 175	Bi 155	Po 167	At 140	Rn 145

ใหญ่

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

ขนาดไอออน

- ไอออนบวก (Cation) เกิดจากการเสียอิเล็กตรอนออกจากอะตอม ดังนั้นจะมีจำนวนอิเล็กตรอนน้อยลง ในขณะที่โปรตอนเท่าเดิม จึงทำให้มีขนาดเล็กลงกว่าอะตอมที่เป็นกลาง
- ไอออนลบ (Anion) เกิดจากการรับอิเล็กตรอนเพิ่มเข้ามา แต่จำนวนโปรตอนยังเท่าเดิม ทำให้มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าอะตอมที่เป็นกลาง
- ไอออนบวกประจุยิ่งมากยิ่งมีขนาดเล็กลง ไอออนลบประจุยิ่งมากยิ่งมีขนาดใหญ่ขึ้น

เช่น ขนาดไอออน ${}_{8}\text{O}^{2-} > {}_{9}\text{F}^{-} > {}_{11}\text{Na}^{+} > {}_{12}\text{Mg}^{2+} > {}_{13}\text{Al}^{3+}$

- แนวโน้มขนาดของไอออน เหมือนกับแนวโน้มของขนาดอะตอม
- ไอออนที่มีประจุเท่ากัน รัศมีไอออนของหมู่เดียวกันจะเพิ่มขึ้นจากบนลงล่าง

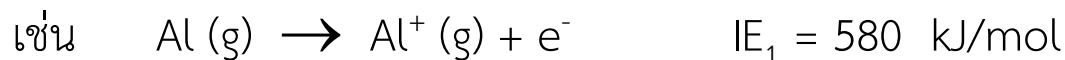
	Li (1.23Å)		Li ⁺ (0.68Å)
	Na (1.57Å)		Na ⁺ (0.98Å)
	K (2.02Å)		K ⁺ (1.33Å)
	Rb (2.16Å)		Rb ⁺ (1.48Å)
	Cs (2.35Å)		Cs ⁺ (1.67Å)

	F (0.64Å)		F ⁻ (1.33Å)
	Cl (0.99Å)		Cl ⁻ (1.81Å)
	Br (1.14Å)		Br ⁻ (1.96Å)
	I (1.33Å)		I ⁻ (2.19Å)

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

พลังงานไอออไนเซชัน (Ionization Energy, IE)

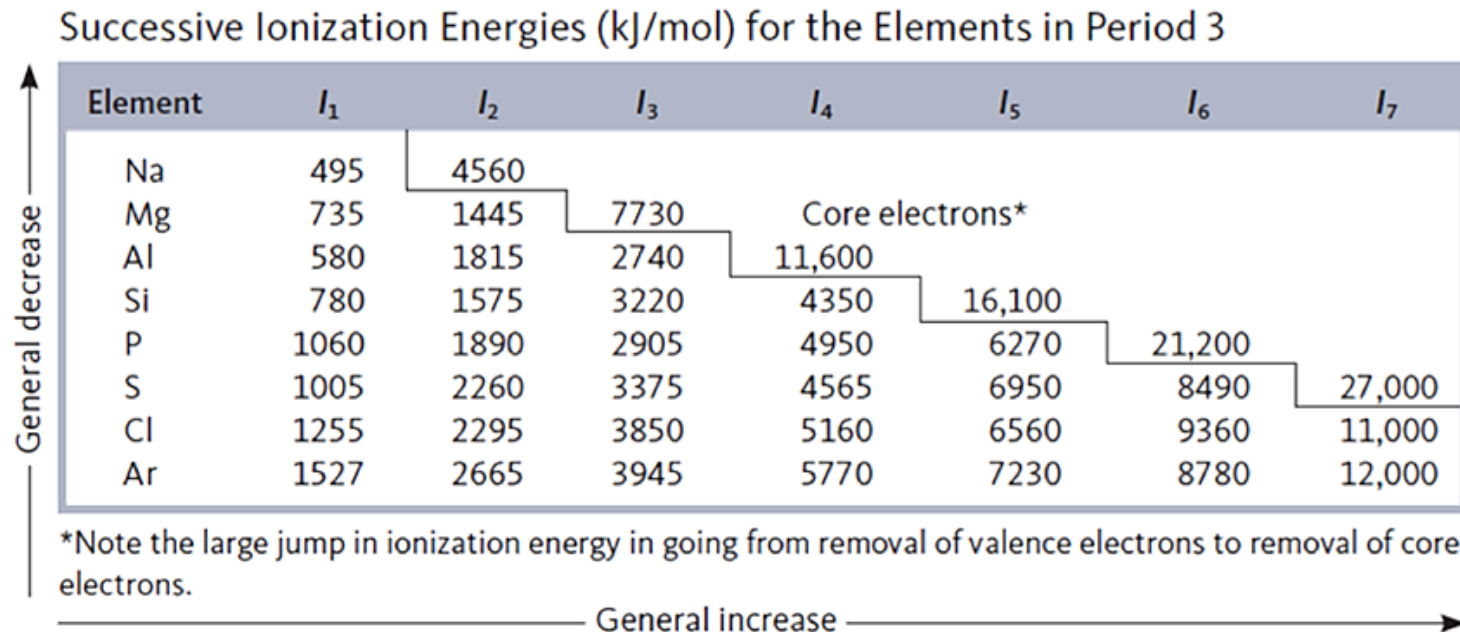
- IE คือ พลังงานที่ใช้ในการดึงอิเล็กตรอนให้หลุดออกจากอะตอมในสถานะแก๊ส เพื่อเกิดเป็นไอออนบวก ตัวอย่างเช่น

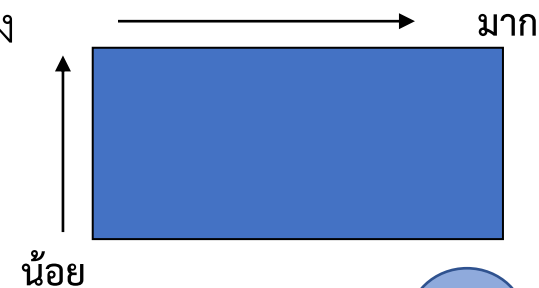
- IE เป็นค่าที่ใช้วัดความยากง่ายในการทำให้อะตอมเกิดเป็นไอออนบวก
ค่า $\text{IE}_1 < \text{IE}_2 < \text{IE}_3 \dots$ ตามลำดับ เนื่องจากการดึงอิเล็กตรอนตัวแรกซึ่งอยู่วงนอกและไกลจากแรงดึงดูดของนิวเคลียสที่สุด จะทำได้ง่าย
- ค่า IE ขึ้นอยู่กับ
  - ขนาดอะตอม
  - จำนวนประจุที่นิวเคลียส
  - โครงสร้างการจัดเรียงอิเล็กตรอน

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

พลังงานไอออไนเซชัน (Ionization Energy, IE)

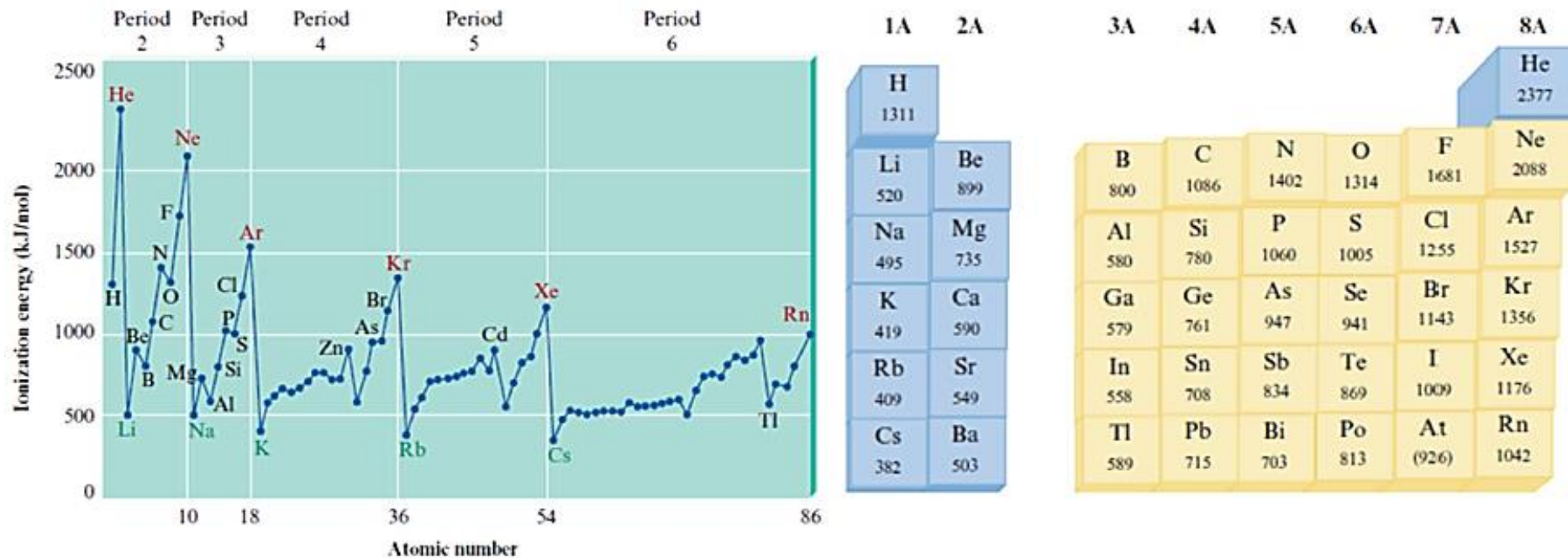

- ตามคาบ ค่า IE_1 จะเพิ่มขึ้นจากซ้ายไปขวา เนื่องจากขนาดอะตอมเล็กลง พลังงานที่ใช้ดึงอิเล็กตรอนในวงนอกสุดมีค่ามาก (ดึง e^- ออกยากขึ้น)
- ตามหมู่ ค่า IE จะลดลงจากบนลงล่าง เนื่องจากขนาดอะตอมใหญ่ขึ้น พลังงานที่ใช้ดึงอิเล็กตรอนในวงนอกสุดจึงมีค่าน้อย (ดึง e^- ออกง่าย)

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

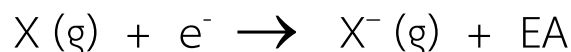
พลังงานไอออไนเซชัน (Ionization Energy, IE)

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

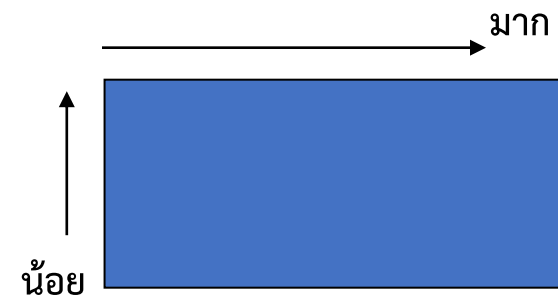
สัมพรรคภาพอิเล็กตรอน (Electron Affinity, EA)

- EA คือ พลังงานที่อะตอมคายออกมาเมื่ออะตอมหรือโมเลกุลในสถานะแก๊สรับอิเล็กตรอนเข้าไปแล้วเกิดเป็นประจุลบ

ตัวอย่างเช่น $Cl(g) + e^- \rightarrow Cl^-(g)$; $EA = -348 \text{ kJ/mol}$

(*** ค่า EA เป็นพลังงานที่คายออกมา จึงมีค่าติดลบ ***)

- EA เป็นค่าที่ใช้วัดความง่ายของอะตอมในการที่จะรับอิเล็กตรอนเข้าไปในอะตอมแล้วเกิดเป็นไอออนลบ ยิ่งค่า EA ติดลบมาก อะตอมนั้นรับอิเล็กตรอนและเกิดเป็นไอออนลบได้ง่าย
- ตามคาบ EA จะสูงขึ้นเมื่อเลขอะตอมเพิ่มขึ้น เนื่องจากอะตอมมีขนาดเล็กลง แรงดึงดูดระหว่างนิวเคลียสและอิเล็กตรอนวงนอกสุดมีค่ามากกว่าอะตอมที่มีขนาดใหญ่
- ตามหมู่ ค่า EA จะต่ำลง เมื่อเลขอะตอมเพิ่มขึ้น เนื่องจากอะตอมมีขนาดใหญ่ขึ้น แรงดึงดูดระหว่างนิวเคลียสและอิเล็กตรอนวงนอกสุดมีค่าลดลง
- แนวโน้มค่า EA จะไปในทิศทางเดียวกับ ค่า IE

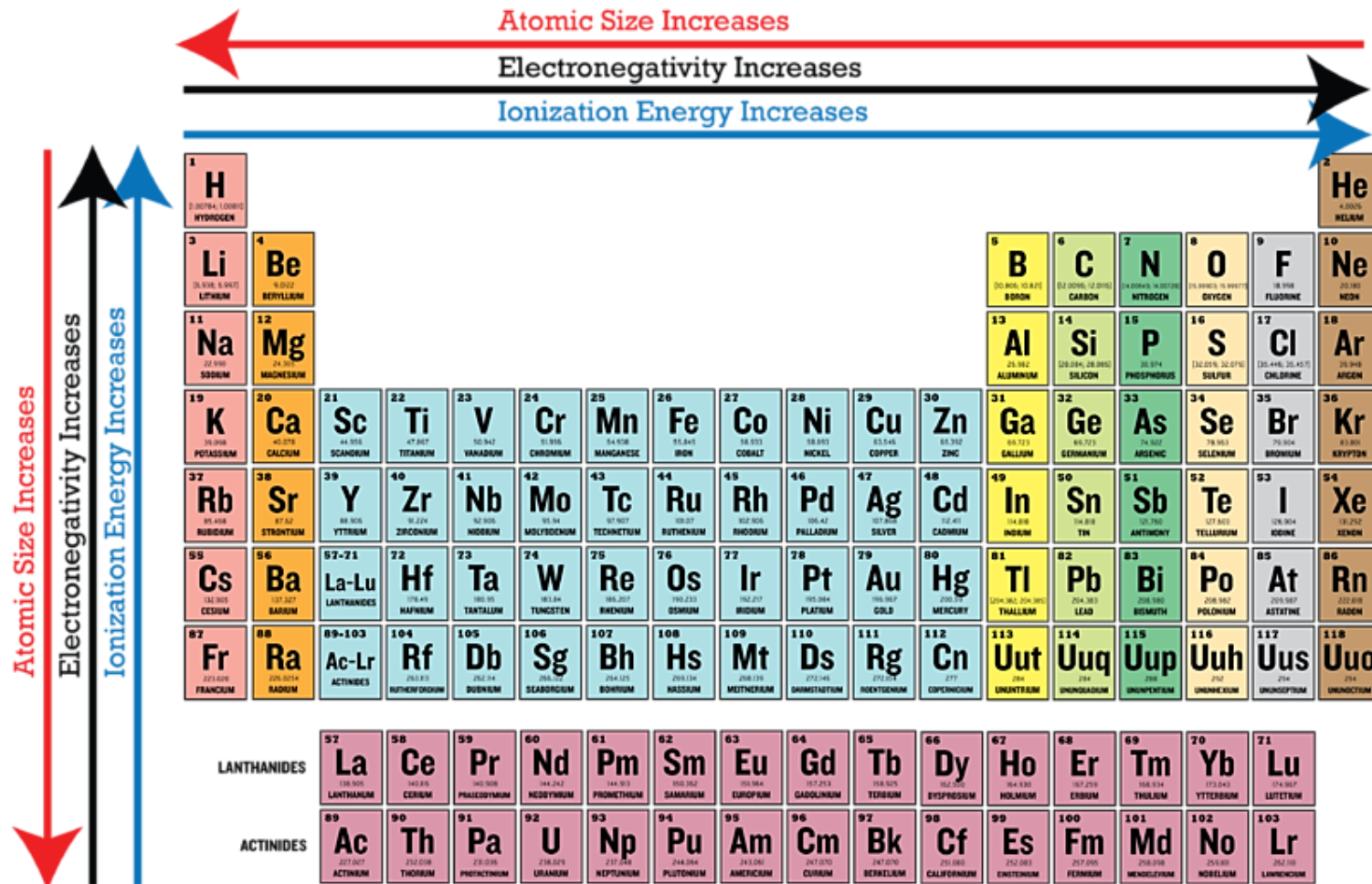
- EN คือ ความสามารถที่อะตอมจะดึงดูดอิเล็กตรอนเข้าใกล้ตัวเองของธาตุนั้นๆ
- EN ไม่ใช่พลังงาน แต่เป็นค่าที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เปรียบเทียบความสามารถในการดึงอิเล็กตรอนเข้าหาตัวมันเองของธาตุแต่ละชนิด

ตามหมู่ ค่า EN จะลดลงจากบนลงล่าง (*** แนวโน้มเหมือนค่า IE และ EA ***)

▶ ธาตุ F มี EN สูงที่สุด

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

สรุปแนวโน้มความสัมพันธ์ของขนาดอะตอม ค่าพลังงานไอออไนเซชัน (IE) และค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตี (EN)

แนวโน้มสมบัติต่างๆ ของธาตุตามตารางธาตุ

การเกิดสารประกอบและความเป็นกรดเบส

- สารประกอบออกไซด์ คือ สารประกอบระหว่างธาตุหนึ่งๆ กับออกซิเจน
- สารประกอบไฮดรอกไซด์ คือ สารประกอบระหว่างธาตุหนึ่งๆ กับหมู่ไฮดรอกไซด์ (OH^-)
- สารประกอบออกไซด์/ไฮดรอกไซด์ของโลหะจะมีสมบัติเป็นเบส เช่น NaOH , $\text{Ca}(\text{OH})_2$
 สารประกอบออกไซด์/ไฮดรอกไซด์ของอโลหะจะมีสมบัติเป็นกรด เช่น HClO_4 , H_2SO_4
 สารประกอบออกไซด์/ไฮดรอกไซด์ของกึ่งโลหะจะมีสมบัติเป็นได้ทั้งกรดและเบส (amphoteric)

